

Kurzusleírás (tematika)

Kurzus neve: Kortárs egyetemes film (Szabadon választott)

Kurzus kódja:

B-SZ-401-CS-2-252601-05

M-SZ-301-CS-2-252601-06

M-SZ-E-301-CS-2-252601-06

A kurzus oktatója/i, elérhetősége(i): Fábics Natália, fabics@mome.hu és fabics@g.mome.hu

A kurzusra a jelentkezés a kurzus vezetőjének jóváhagyásával történik, előnyt élveznek azok a hallgatók, akik:

- korábbi félévekben sikeresen teljesítették a *Médialemelet és Mozgókép-kultúra*, valamint *Az európai modernizmus* kurzusokat,
- korábban (akár más oktatási intézményben) végeztek filmtörténeti kurzusokat.

Ezért kérem, hogy a kurzusra való jelentkezéskor mindenki rövid e-mail-t küldjön a fabics@mome.hu e-mail címre, melyben jelzi, hogy a fentiek közül melyik/melyek érvényesek rá, vagy ha egyik sem, miért szeretne kortárs filmtörténettel foglalkozó kurzusra járni.

A *Kortárs egyetemes film* kurzus célja, hogy elmélyült, kritikai szemléletű betekintést nyújtson a filmművészet legújabb tendenciáiba, a 20. század második felétől napjainkig. A tantárgy az európai modernizmus filmes örökségéből kiindulva mutatja be a kortárs szerzői film, a műfaji megújulás, a posztmodern esztétika, valamint a globális filmművészet változatos irányzatait. A tematika a nagy korszakhatárok mentén szerveződik – a politikai és esztétikai fordulópontokat kiemelve –, és külön figyelmet szentel a nem nyugati filmes kultúrák felemelkedésének, valamint a médium technikai és platformbeli változásainak is.

A kurzus nem csupán elméleti alapot nyújt a kortárs filmkultúra értelmezéséhez, hanem heti rendszerességgel közös filmvetítéseken keresztül aktív nézői attitűdöt is fejleszt. A hallgatók minden héten rövid elemző szöveget készítenek a látott filmekről, valamint szakszövegek feldolgozásával reflektálnak az adott témakörökre. A tantárgy elsősorban azon hallgatók számára kínál hasznos és izgalmas tapasztalatot, akik már rendelkeznek filmtörténeti alapismeretekkel, és szívesen mélyülnek el a kortárs filmművészet komplex vizuális és narratív világában.

A témákhoz kötelező filmként rendelt művek megtekintése értelemszerűen kötelező, lehetőség szerint a megadott időpontokban (az előadások nagyban építenek a filmek ismeretére!); az ajánlott filmek szóba kerülnek az előadások során.

Heti filmvetítések

Péntekenként, az órát követően a MOME TWO vetítőtermében a félév során kötelezőként megjelölt filmekből nézünk meg 1-1 kiválasztott alkotást. A részvétel ezen vetítéseken is kötelező! Az első alkalommal Tarkovszkij *Tükör* című filmjét nézzük meg, a további vetítést folyamatosan egyeztetjük.

TEMATIKA

Bevezetés.

A modern film. Korábban tanultak ismételése, összefoglalása.

A következő filmek ismerete alapvetés – amennyiben még nem ismertek, vagy 1-2 évnél régebben láttak, a kurzus kezdetéig meg kell nézni őket: Godard: *Bolond Pierrot* (1965), Truffaut: *400 csapás* (1959), Fellini: *Az édes élet* (1960), Antonioni: *A kaland* (1960), Bergman: *Persona* (1966), Resnais: *Tavalay Marienbadban* (1961), Bresson: *A zsebtolvaj* (1959), Fellini: *Országúton* (1954)

Ajánlott filmek: Godard: *Kifulladásig* (1960), *Éli az életét* (1962), *Week End* (1967), Truffaut: *Lőj a zongoristára!* (1960), *Jules és Jim* (1962), Antonioni: *Az éjszaka* (1960), Bergman: *A hetedik pecsét* (1957), *Tükör által homályosan* (1961), *Úrvacsora* (1963), Fellini: *Cabiria éjszakai* (1957), *8 és 1/2* (1963), Antonioni: *A barátnők* (1955), *Napfogyatkozás* (1962), Pasolini: *A csóró* (1961), Jancsó: *Oldás és kötés* (1963), Bergman: *Egy nyár Mónikával* (1953), *A nap vége* (1957), *A csend* (1963), Buñuel: *Az öldöklő angyal* (1962), Resnais: *Szerelmem, Hirosima* (1959)

A modern film vége. '68 után: a politikus-kritikus film. Az európai művészfilm az 1970-es években: későmodernizmus és midcult. A kelet-európai film a pangás évtizedében.

Kötelező filmek: Tarkovszkij: *Tükör* (1974), Pasolini: *Teorema* (1968)

Ajánlott filmek: Tarkovszkij: *Nosztalgia* (1983), *Áldozathozatal* (1986), *Stalker* (1979), Ferreri: *A nagy zabálás* (1973), Pasolini: *Salo* (1975), Buñuel: *A szabadság fantomja* (1974), *A burzsoázia diszkrét bája* (1972), Makavejev: *Sweet Movie* (1973), Mihalkov: *Etűdök gépzongorára* (1977), Ferreri: *Dillinger halott* (1969)

Európai művészfilmes hatások a hatvanas–hetvenes évtized amerikai filmjeiben, hollywoodi reneszánsz és új-hollywood.

Kötelező filmek: Mike Nichols: *Diploma előtt* (1967), Steven Spielberg: *Cápa* (1975), Fosse: *Mindhalálig zene* (1979), Badham: *Szombat esti láz* (*Saturday Night Fever*, 1977), Parker: *Fame* (1980), Francis Ford Coppola: *A keresztapa* (1972), Friedkin: *Az ördögűző* (1973), Zinnemann: *Délidő* (1952), Alan J. Pakula: *Az elnök emberei* (1976), Martin Scorsese: *A taxisofőr* (1976), Roman Polanski: *Kínai negyed* (1974), John Schlesinger: *Éjféli cowboy* (1969), Polanski: *Rosemary gyermeke* (1968), Malick: *Sivár vidék* (*Badlands*, 1973)

Ajánlott filmek: Penn: *Éjszakai lépések* (1975), Cassavetes: *New York árnyai* (1959), Robert Altman: *A hosszú búcsú* (1973), Peckinpah: *Pat Garrett and Billy the Kid* (1973), Steven Spielberg: *Harmadik típusú találkozások* (1977), Eastwood: *Fennsíkok csavargója* (1973), Martin Scorsese: *Aljas utcák* (1973), Francis Ford Coppola: *The Conversation* (1974)

A német új film

Kötelező filmek: Fassbinder: *A félelem megeszi a lelket* (1973), Wenders: *Az amerikai barát* (1977)

Ajánlott filmek: Fassbinder: *A zöldségkereskedő* (1971), Herzog: *Aguirre, Isten haragja* (1972), Nicholas Roeg: *Ne nézz vissza!* (1973) Wenders: *Párizs, Texas* (1984), *Berlin felett az ég* (1987), *A millió dolláros hotel* (2000), *A Föld sója* (2014), *Pina* (2011)

A filmes modernizmus Európán kívül: a kínai ötödik generáció és a tajvani újhullám. Az iráni film a kétezres években. Kortárs libanoni film.

Kötelező filmek: Kaige Chen: *Isten veled, ágyasom!* (1993), John Woo: *Szebb holnap* (1986), Tsai Ming Liang: *Éljen a szerelem!* (1994), Kiarostami: *Közelkép* (1990), Jafar Panahi: *A fehér léggömb* (1995), Kiarostami: *Hol a barát háza?* (1987), Asghar Farhadi: *Nader és Simin - Egy elválás története* (2011), Yimou Zhang: *A repülő török klánja* (2004)

Ajánlott filmek:

Mohsen Makhmalbaf: *A biciklista* (1987), Kiarostami: *A kulcs* (1987), *Az olajfák alatt* (1994) *A cseresznye íze* (1997), *Copie conforme* (*Hiteles másolat*, 2010), Jafar Panahi: *Ez nem egy film* (2011), *Taxi Tehran* (2015), Asghar Farhadi: *Elly története* (2009), *Az ügyfél* (*Forushande*, 2016), Tran Anh Hung: *A riksás fiú* (*Xich lo*, 1995)

Ghassan Salhab: *Terra Incognita* (2002), Ziad Doueiri: *West Beyrouth* (1998), *The Insult* (2017), Myriam El Hajj: *A Time To Rest* (2015), Nadine Labaki: *Where Do We Go Now* (2011), Ahmad Ghossein: *All This Victory* (2020), Ahmad Ghossein: *All This Victory* (2020)

Hou Hsiao-hsien: *Gyilkos csapás* (2015), Tsai Ming Liang: *Neonisten gyermekei* (1992), *Jiaoyou/Stray dogs* (2013), *Huncut felhőcske* (2005), Hou Hsiao-hsien: *A szomorúság városa I., A szomorúság városa II.* (1989)

Chen Kaige–Zhang Yimou: *Sárga föld* (1984), Yimou Zhang: *Vörös cirokmező* (1987), *Hős* (2002), King Hu: *Egy csipetnyi Zen* (1971), John Woo: *A bérnyilkos* (1989), *Golyó a fejbe* (1990), *Hard Boiled* (1992), *Face/Off* (1997), *Vörös szikla* (2008)

Tran Anh Hung: *A zöld papaya illata* (1994)

Videoboom és klipesztétika: új médiumok, technikai fejlesztések. Az amerikai független film.

Kötelező filmek: Kubrick: *Ragyogás* (1980), George Lucas: *Star Wars IV. - Csillagok háborúja* (1977)

Ajánlott filmek: Steven Lisberger: *TRON, avagy a számítógépek lázadása* (1982), John Schlesinger: *Maraton életre-halálra* (1976)

Az amerikai független film.

Kötelező filmek: Tarantino: *Kutyaszorítóban* (1992), Gus Van Sant: *Otthonom, Idaho* (1991), Allen: *Annie Hall* (1977)

Ajánlott filmek: Jarmusch: *Florida, a paradicsom* (1984), Solondz: *A boldogságtól ordítani* (1998), Gus Van Sant: *Néha a csajok is úgy vannak vele* (1993), Hartley: *A semmi ágán* (1990), Cronenberg: *Karambol* (1996), Soderberg: *Szex, hazugság, videó* (1989)

A filmes posztmodern. Műfaji destrukció és rekonstrukció. Angol barokk és francia újromantika a nyolcvanas-kilencvenes években. A Dogma-mozgalom.

Kötelező filmek: Greenaway: *A szakács, a tolvaj, a feleség és a szeretője* (1989), Besson: *A nagy kékség* (1988), Carax: *A Pont-Neuf szerelmesei* (1991), Lynch: *Kék bársony* (1986), Lars von Trier: *Hullámtörés* (1996), Vinterberg: *Születésnap* (1998), Luhrmann: *Kötelező táncok* (1992)

Ajánlott filmek: Kieslowski: *Három szín: kék* (1993), Besson: *Metró* (1985), Greenaway: *A rajzoló szerződése* (1982), Emir Kusturica: *Macska-jaj* (1998), Lars von Tier: *Idióták* (1997), Vinterberg: *A vadászat* (2012) Jordan: *Síró játék – The Crying Game* (1992), Luhrmann: *Kötelező táncok* (1992), Pedro Almodóvar: *Asszonyok a teljes idegösszeomlás szélén* (1988)

A blockbusterek: a Cápától a Marvel univerzumig. A mainstream mozi a legújabb trendek tükrében: streaming platformok, transzmediális világok, sorozatok, minőségi (?) sorozatok etc.

Kötelező filmek: a kurzus vezetője által a félév során meghatározott 2-3 éppen aktuálisan a mozikban vetített blockbuster megtekintése (lehetőség szerint moziban!)

Nem képezik a kötelező filmek körét, de alapvetés az elmúlt években a vezető filmfesztiválokon bemutatott filmek, valamint a következő „világok”, sorozatok ismerete: Marvel univerzum, Star Wars univerzum, Alien univerzum, Matrix filmek, Stranger Things, Squid Game, Leaving Wonderland, True Detective, Ripley, Bridgerton, és így tovább...

Filmfesztiválok és a kortárs globális mozi.

Kortárs szerzőiség. Lars von Trier, Kim Ki-duk, Wong Kar-wai, Tarr Béla, Michael Haneke, Park Wan-Chook, Gaspar Noé.

Kötelező filmek: Ki-duk Kim: *Tavaszi, Nyári, Őszi, Téli... és Tavasz* (2003), Wong Kar-wai: *Chungking Express* (1994), Park Wan-Chook: *Oldboy* (2003), Park Wan-Chook: *The Handmaiden* (2016), Haneke: *Caché* (2005), Gaspar Noé: *Visszafordíthatatlan (Irréversible)* (2008), Villeneuve: *Blade Runner 2049* (2017), Tarr Béla: *A torinói ló* (2011), Nemes Jeles László: *Saul fia* (2015), Lanthimos: *A kedvenc (The Favourite)* (2018), Ducornau: *Titane* (2021) Haigh: *All of Us Strangers* (2023), Coralie Fargeat: *The Substance* (2024)

+ a kurzus vezetője által a félév során meghatározott 2-3 aktuálisan a mozikban vagy streaming platformokon vetített szerzői film megtekintése.

Ajánlott filmek: Enyedi: *Testről és lélekről* (2017), Tarr Béla: *Kárhozat* (1987), *Sátántangó* (1994), *Családi tűzfészek* (1979), *Werckmeister harmóniák* (2000), *Prologue* (2004), Chazelle: *Kaliforniai álmom* (2016), Masaki Kobayashi: *Harakiri* (Seppuku, 1962), Takashi Miike: *Hara-Kiri: Death of a Samurai* (2011), Vinterberg: *Még egy kört mindenkinek* (2020), Anderson: *A francia kiadás* (2021), Carax: *Annette* (2021), Weerasethakul: *Memoria* (2021), Guadagnino: *Szólíts a neveden* (2017), *Queer* (2024) Villeneuve: *Dűne* (2021), *Dűne: Második rész* (2024), Sean Baker: *Anora* (2024), Payal Kapadia: *All We Imagine as Light* (2024), Jacques Audiard: *Emilia Pérez* (2024), Brady Corbet: *The Brutalist* (2024), Walter Salles: *I'm Still Here / Ainda Estou Aqui* (2024)

Tanulásszervezés/folyamatszervezés sajátosságai:

A kurzus menete, az egyes foglalkozások jellege és ütemezésük:

A tanórák elsősorban előadások, de beszélgetéseket is kezdeményez a kurzus vezetője. Minden héten az órát követően közös filmnézés a MOME TWO vetítőteremben, majd rövid beszélgetés.

A hallgatók tennivalói, feladatai:

- Kötelező filmek megtekintése, a kurzus vezetője által a félév során jelzett menetrend szerint.
- Előadásokon, valamint a heti filmvetítéseken és az azokat követő beszélgetéseken való részvétel.
- Minden héten a kiadott filmről/filmekről rövid (cca. 2-2500 karakteres) referátum írása.
- A kötelező olvasmányok (szakirodalom) elolvasása, feldolgozása, a félév során ismertetett menetrend szerint ezek alapján beadandók írása.
- Opcionálisan az ajánlott filmek megtekintése.

A tanulás környezete: tanterem

Értékelés:

Értékelés módja:

- minden héten rövid (cca. 2-2500 karakter) referátum írása a kurzus vezetője által kiadott filmről, 5 fokozatú osztályzatot kapnak a hallgatók,
- szakszövegértés beadandó a félév során 6-8 alkalommal, a félév során ismertetett menetrend szerint, előre megadott szövegek alapján, a beadandókra 5 fokozatú osztályzatot kapnak a hallgatók.

Az értékelés szempontjai:

- Részvétel az órákon.
- A fentiekben felsorolt beadandók teljesítése.

Az érdemjegy kiszámítása (az egyes értékelt követelmények eredménye hogyan jelenik meg a végső érdemjegyben?):

- aktív részvétel az órákon és a filmvetítéseket követő beszélgetésekben (20%)
- referátumok írása (40%)

- szakszövegértés beadandók (40%)

Kötelező irodalom:

A félév során a beadandók kapcsán kiadott szövegek.

Ajánlott irodalom:

Kovács András Bálint: *A modern film irányzatai – Az európai művészfilm 1950-1980*. Budapest. Palatinus, 2010.

Kristin Thompson – David Bordwell: *A film története*. Budapest. Palatinus, 2007

Új Oxford Filmenciklopédia. Budapest. Glória Kiadó, 2003.

A félév során ajánlott szövegek.